

Lietuviai Norvegijoje šiandien

Aleksandras Paulauskas. Asm. archyvo nuotr.

Nuolatinę savo gyvenamąją vietą Norvegijoje šiandien yra registravę apie keturiasdešimt tūkstančių lietuvių. Tai viena didžiausių mūsų diasporos dalių pasaulyje, atsiradusi visai neseniai, po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą. Dalis lietuvių Norvegijoje gyvena nuolat, bet nemaža dalis nuolat keliauja – svytuoja tarp tėvynės ir darbovietės, kurdami savo gyvenimą čia ir ten. Kaip tai galėtų paveikti mūsų bendruomeniškumą, o gal netgi ateitį?

Sandra BERNOTAITĖ

Lietuvos žiniasklaida dažnai pasakoja apie emigravusius į artimiausią užsienį, o iš Skandinavijos šalių kone daugiausia dėmesio sulaukia Norvegijoje gyvenančių ir dirbančių tautiečių sėkmės ir bėdos. Nieko nepadarysi, kad būtent neigiami dalykai mus domina labiau: čia gali būti ir naratyvo dėsnis – jei viskas gerai, tai kam pasakoti? Deja, pirmas į galvą šaunantis dalykas, kurį žinome apie Norvegiją – vaikus globojanti „Barnevernet“ ir su šia organizacija susijusios lietuvių šeimų negandos. Ne visi skaitytojai tokie sąmoningi, kad suprastų, jog vietoje erdvėje skelbiami pasakymai dažniausiai yra šališki, o bet kuri statistika – iš dalies nužmoginanti, nes neparodo kasdienybės ir tų smulkmenų, iš kurių susideda emigranto gyvenimas.

„Kodėl įžeidinėjantys, kylantys į kovą su įstatymais nepatenkinti žmonės vis tiek gyvena svetimoje šalyje? – *lytas.lt* portale klausia viena Norvegijoje gyvenanti lietuvė. – Ar objektyvūs „vietinių“ Norvegijos lietuvių

riksmai ir ar yra tiesos mamų-čių forume rašinėjančių lietuvių istorijose?“ Pasiklausius kai kurių istorijų, šiai moteriai atrodo, kad egzistuoja dvi skirtingos Norvegijos. Mes per mažai žinome apie antrąją – teigiamą – pusę.

Apie tai, kokia ta Norvegija ir kodėl ten visai neblogai sekasi lietuviams, kalbėjau su Trondheimo Lietuvių Bendruomenės pirmininku Aleksandru Paulausku. Mums abiem buvo įdomesnė šviesioji istorijos pusė, nors kalbėjome ir apie problemas. Prašiau pašnekovo pasidalinti savo patirtimi tam, kad žinotume, jog įmanoma suburti darnią bendruomenę, kad tai ne stebuklas, o nuoseklių veiksmų išdava. Išties egzistuoja labai paprastas receptas, kurį galima pritaikyti kiekvienoje šeimoje – ar tai būtų mažas artimųjų ratas, ar didokas tautiečių būrys.

Iš Šilutės kilęs A. Paulauskas į Norvegiją su šeima išvyko 2014 m. pradžioje. Atvykę abu su žmona iškart pradėjo megzti ryšius su vietos lietuviais, įsijungė į 2013 m. įkurtos Triondelago (vidurio Norvegijos) lietuvių bendruo-

menės „Baltai“ veiklą. 2017 m. metų pavasarį ši bendruomenė išrinko A. Paulauską valdybos pirmininku, po metų – Norvegijos Lietuvių Bendruomenių Tarybos pirmininkės pavaduotoju, o 2018 m. vasarą – atstovu į Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimą.

A. Paulauskui teko stebėti Norvegijoje besikuriančias lietuvių bendruomenes, išgirsti apie patirtis kitose šalyse ir jis pastebėjo iššūkių panašumus, ypač pradiniuose kūrimosi etapuose: „Kartais nutinka taip: susiburia bendraminčiai, įregistruoja viešąją bendruomeninę organizaciją, paskiria pirmuosius vadovus, neapmokamos savanorystės principu pradeda organizuoti veiklą. Į organizaciją įsiliejant naujiems nariams pradeda kilti lūkesčiai, didėja vadovų atsakomybė. Vadovai stengiasi narių lūkesčius patenkinti, organizuoti daugiau ir įvairesnių veiklų, o tai reikalauja vis daugiau asmeninio laiko ir papildomų žmonių organizatorių komandoje. Tai reiškia, kad komandoje atsiranda daugiau požiūrių, skirtingų charakterių, kritikos,

kyla konfliktinės situacijos, atsiranda opozicija. Vadovams tenka pasikaustyti kantrybe, bet tai ne visada pavyksta. Kartais bandoma kritikų vengti, juos ignoruoti. Jei gu kritikų vengiama, jie pasišalina, tačiau pradeda sklisti apkalbos, kyla intrigos, prastėja bendruomenės atmosfera, mažėja narių įsijungimas į veiklą, kartais net susikuria alternatyvios bendruomenės. Vadovams tenka vis didesnis veiklos krūvis ir atsakomybė, bet krenta pasitenkinimas vykdoma veikla. Taip ilgai tęstis negali ir organizacija išyra... Nors geros valios ir užsidedimo buvo daug.“

Įdomu, kaip Norvegijoje suvokiamas bendruomeniškumas? Ar ten gyvenantys lietuviai perima kitokį gyvenimo būdą ir kaip tai veikia jų tarpusavio santykius? „Lietuviai pripranta prie žmogaus požiūrio į žmogų“, – atsakė A. Paulauskas. Jo nuomone, Norvegijos visuomenė yra egalitarinė, joje vyrauja požiūris, kad žmogaus socialinis statusas neturėtų priklausyti nuo jo religinių, politinių, ekonominių ar kultūrinių skirtumų. „Tai nereiškia, jog visi turi būti vienodi, anaip tol. Tačiau tai reiškia, jog turtingesnis, geresnius mokslus baigęs, geresnes pareigas ar didesnę įtaką turintis asmuo iš visuomenės negauna paskatinimo save aukštinti ir dėl to pats nelabai jaučia poreikį tai daryti, o turintis mažiau – nejaučia diskomforto. Kai skirtingi žmonės visuomenėje jaučiasi komfortabiliai, tai bendravimas malonesnis, lengviau kuriamos bendros veiklos, lengviau spręsti bendruomenėje kylančias problemas, streso lygis žemesnis, sveikata geresnė.“

Ne viena statistinė apklausa baigiasi išvada: vieną svarbiausių Lietuvos demografijos problemų – emigracija – kyla iš žmonių nepasitenkinimo sociokultūrine aplinka. Užsienyje ieškoma geresnio uždarbio ir šiltesnės atmosferos, kitokių santykių tarp darbdavio ir darbuotojo. A. Paulauskas tiki, kad lietuvių tauta ir

Lietuvos valstybė turi milžinišką vidinę energiją: „Norint ją išlaisvinti ir mobilizuoti efektyvesniam valstybės ir piliečių gėrovės kūrimui, būtina stiprinti piliečių pasitikėjimą vienas kitu. Manau, geriausią receptą, kaip tai daryti, turi Skandinavijos valstybės, tarp jų ir Norvegija, kur piliečių pasitikėjimas vienas kitu, valstybės institucijomis ir pačia valstybe yra vienas stipriausių pasaulyje, o piliečių dalyvavimas valstybės valdyme – vienas aktyviausių. Tad pasinaudokime jų receptu.“

Koks tai galėtų būti receptas? Ką Lietuva galėtų perimti iš Norvegijos? A. Paulauskas išvardino tris dalykus – tai kitoks požiūris į žmogų, švietimo sistema, regioninė politika: „Egalitarinis požiūris kritiškai svarbus, jei norime, kad žmonės suremtų pečius statydami mūsų bendrą valstybę. Švietimas – geriausia valstybės ilgalaikė investicija. Lietuvai nereikia nulenkus galvą žiūrėti į nykstančius regionus, klausantis „ekspertų“ aiškinimų, kodėl maži miesteliai neišvenigiamai turėtų išnykti. Lietuvai reikia nepasiduoti be kovos, tvirtai užsibrėžti tikslą miestelius atkurti ir tai įgyvendinti, o sprendimai visada atsiranda tada, kai nori

Istorijoje daugybė pavyzdžių, kai tai, ką „ekspertai“ manė esant neįmanoma, buvo įgyvendinta žmonių tikėjimo, vienybės ir valios pastangomis.

juos rasti. Istorijoje daugybė pavyzdžių, kai tai, ką „ekspertai“ manė esant neįmanoma, buvo įgyvendinta žmonių tikėjimo, vienybės ir valios pastangomis.“

Norvegijos lietuviai nėra susijungę į federacinę struktūrą, vieną organizaciją su lokaliais padaliniais, tai yra grupė savarankiškų regioninių ir šakinių organizacijų. 2015 m. įsteigta Nor-

vegijos Lietuvių Bendruomenių Taryba (NLBT), kurios tikslai – lietuvių bendruomeninių organizacijų reprezentacija Norvegijoje, Lietuvoje bei visame pasaulyje, vieningos pozicijos formavimas, interesų atstovavimas, informacinė sklaida. Šiandien tarybos narystę turi dešimt organizacijų. NLBT yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) narė.

„Dauguma šalyje apsigyvenusiu tautiečių aktyviai palaiko ryšį su saviškiais. Populiarūs internetiniai socialiniai tinklai ir įvairios juose kuriamos grupės, kur dalijamasi aktualia informacija, – pasakojo A. Paulauskas. – Kuriasi ir bendruomeninės organizacijos. Jose organizuojami kultūros, sporto, pažintiniai renginiai, šventės. Lituanistinėse mokyklėlėse vaikai mokomi gimtosios kalbos ir kitų dalykų. Skatinamas lietuvių ir vietos gyventojų tarpusavio supratimas, pasitikėjimas. Beje, galime pasidžiaugti Rugalando (Norvegijos pietvakarių) Lietuvių Bendrija, kuri pirmoji Norvegijoje baigia įsikurti bendruomenės namus.“

Bendruomeninės organizacijos tampa vis svarbesne Lietuvos viešosios diplomatijos dalimi: „Per bendruomenines organizacijas lietuviams lengviau palaikyti ryšį su Lietuvos ambasada, konsulatais, kitomis Lietuvos ir Norvegijos institucijomis bei organizacijomis. Vis aktyviau statome ekonominius, kultūrinius, politinius, supratimo ir pasitikėjimo tiltus, jungiančius Lietuvą ir Norvegiją. Esame atsinaujinančio ir besimobilizuojančio Lietuvos labai pasaulinio lietuvių organizacijų tinklo dalis.“

Vis dažniau iš Lietuvos girdime kvietimą grįžti, kuris adresuojamas išvykusiems vadinamiesiems profesionalams, tačiau didesnė dalis Norvegiją pasirikusių žmonių užsiima amatais, kurie Lietuvai irgi nepaprastai reikalingi. A. Paulauskas tai paliudija: „Didesnė dalis dirbti atvykusių imigrantų pradeda nuo paprastesnių darbų. Populiariausias turbūt statybų ▶

sektorius. Dažniausiai atvykstama daugiau ar mažiau mokant anglų kalbą. Tačiau sparčiai daugėja lietuvių mokančių norvegų kalbą, įgijusių išsilavinimą Norvegijoje ir sėkmingai kylančių karjeros laiptais. Daug čia ir vidutinės kategorijos specialistų, inžinierių, vadovų, nestebina, jei sutinki ir lietuvių profesorius universitete ar generalinį direktorių didelėje kompanijoje. Daugėja tautiečių, kuriančių nuosavus verslus. Norvegija yra palanki šeimoms. 2018 m. statistikos duomenimis, čia lietuvių ir mišriose šeimose jau yra gimę apie 5,5 tūkst. vaikų.“

„Dauguma Norvegijos lietuvių gyvena veidu atsisukę į Lietuvą, – tvirtina pašnekovas. – Jau tapo įprasta kalbant su pirmąkart sutiktu tautiečiu įterpti klausimą: „Ar grįši gyventi į Lietuvą?“ Net ir iš tų, kurie Norvegijoje jau įsigijo būstus, leidžia vaikus į darželius ar mokyklas, dažniausiai išgirstu: taip, kada nors, galbūt. Regis, didesnė dalis vadina save laikiniais Norvegijos gyventojais.“

A. Paulauskas džiaugiasi, kad jo vadovaujama „Baltų“ bendruomenė darniai veikia jau šeštus metus: pasikeitė trečia valdyba, po pusmečio vyks ketvirta valdybos rinkimai, po vienu stogu draugiškai sugyvena skirtingų kartų nariai. Vadovas įvardino tris sėkmingos bendruomenės veikimo principus: „Pirmas – laikomės norvegiško egalitarinio požiūrio į žmogų. Visi yra lygūs, nesvarbu, kokia tavo profesija, pareigos, turtas, kiek gali skirti laiko, energijos ar paramos bendruomenei. Antras – laikome kritiką ne tik neišvengiama, bet ir pageidaujama. Skatiname nuomonę išsakyti tiesmukai ir asmeniškai, susirinkimuose ar viešai, pvz., socialiniuose tinkluose. Laikomės principo, kad, kilus bet kokiems nesutarimams, karšties ginčams, problemas turime išspręsti kartu, nesiskaldydami. Trečias – valdyba stengiasi būti ne „vadovo“, o „liokajaus“ vaidmenyje, t. y. skatina ir padeda inicijuoti ir

organizuoti savo veiklas, lyderius – priimti atsakomybę už sėkmes ir nesėkmes. Vadovaujantis tokiais principais, mokytojų grupė pernai sėkmingai startavo ir vysto bendruomenės mokyklėlę, kurioje mokosi keliasdešimt vaikų, kita iniciatyvinė grupė sėkmingai startavo ir vysto viešo kalbėjimo klubą, vyksta krepšinio ir kitos sporto treniruotės, suorganizuota konsulinė misija, vyksta įvairūs renginiai ne tik Trondheime, kur yra bendruomenės veiklos centras, bet ir aplinkiniuose miesteliuose. Kantrybės kartais prireikia nemažai, bet tai vysto derybų ir

ilgai pasakoti apie sėkmės atvejus, kai lietuviai prisitaiko prie tokios sistemos, ja patiki: „Tai, kad čia tvyro pasitikėjimo atmosfera, laimingiausių pasaulio šalių reitinguose Norvegija nuolat užima pirmąsias vietas, korupcijos lygis vienas žemiausių, atradus gausius naftos išteklius, turtai nesusitelkę keleto žmonių rankose, aktyvumas valdžios rinkimuose yra didelis (beveik 80 %), – yra būtent egalitarinės visuomenės požiūrio į žmogų pasekmė. Panašus norvegų požiūris vyrauja ir svetimšalių imigrantų atžvilgiu. Lietuviai su norvegais sugyvena labai draugiškai.“

Norvegijos Lietuvių Bendruomenė. www.baltai.no nuotr.

debatų įgūdžius, stiprina pasitikėjimo atmosferą. Kai žinai, kad su

Kai žinai, kad su žmonėmis gali išspręsti bet kokias problemas ar nesutarimus, tai ir „į žvalgybą“ kartu drąsiai eisi.

žmonėmis gali išspręsti bet kokias problemas ar nesutarimus, tai ir „į žvalgybą“ kartu drąsiai eisi.“

Nestebina tai, kad Norvegija lietuvius priima ir priiša savo nuoširdžiu rūpinimusi žmogumi, nesvarbu, kokiame pasaulio krašte jis gimęs. A. Paulauskas jaučiasi asmeniškai patyręs tokios visuomenės privalumus ir gali

Bendraujant su A. Paulausku, neapleido jausmas, kad prieš mane talentingas vadovas. Daug teigiamų dalykų ir pastebėti, ir pritaikyti gali tas, kuris yra savikritiškas, reiklus visų pirma sau, o paskui ir kitiems, smalsus ir norintis keistis, tarnauti bendruomenei – tai stipraus vadovo bruožai, ir tokių Norvegija lengvai nepaleis, bet Lietuvai patyrusių žmonių dar labiau reikia. Didžioji valstybės politika prasideda nuo mažosios – nuo savo šeimos, savo kiemo, bendruomenės. Kiekvienas politikas turi siekti naudoti sau – per naudą, kurią sukuria kitiems. Tai sunkios, daug kantrybės reikalaujančios pareigos, todėl turime jas einančius žmones gerbti, vertinti ir skatinti. ■